

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

<p>Szerkesztőség, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény küldendő: Nagy-Péterfia-utca 977.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven. ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DIJA: <i>Benn a lapban</i> egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; <i>a borítékon</i> egész oldal 6 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 3 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt 50 kr, $\frac{1}{6}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árszámot adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 kr.</p>	<p>A kiadóhivatal kezelője RÓZSA SÁNDOR főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a külső hirdetésekre vonatkozó küldemény.</p>
--	--	---

A debreczeni főiskoláról.

I.

Bárki mit mondjon, van valami tisztos, olyan felemelő érzés abban a gondolatban, hogy az a miénk, hogy azt mi csináltuk — nem a hatalom-szó, nem a dúsgazdagok s fejedelmek kénye, hanem az emberi nemesebb rész emelkedni, fejlődni kívánó vágya, az a tudat, hogy a tudományhatalom emelte nagygyá, fejlesztette lépésről-lépésre olyanná, hogy ma már lehetetlen nem önérzéssel tekinteni fel rá, akár multját, melyet betöltött, akár jövőjét, melyet betölteni hivatva van, — vesszük figyelembe.

A reformátusok debreczeni főiskolája, a magyar haza minden reformátusának személfénye, büszkesége — és dicsekedése is egyszersmind.

Sokszor megnehezült az idők viharos járása felette is. Daczára annak, hogy mint iskola: szellemi téren működik, mint a léleknek a testben: e főiskolának is sokat kellett küzdeni, az érte gondolkozóknak sokszor kellett aggodalmasan nézni a jövőbe, igazolva amaz állítást, hogy a tudomány terjesztése is harc, erős, soha nem szűnő harc a sötétség, a tudatlanság ellen. A harchoz, a háboruhoz pedig három dolog kell, melyet ismer mindenki, melyet az elfogult a bűn fegyverének nevez, de a mely nélkül nem lehet cselekedni a jót, a nemest, az üdvöset sem.

Ama három szükséges dolog a pénz, a vagyon, az anyagi erő.

Hogy azokat, kik benne a szellemi erőt képviselik, az idő s kor kívánalmához képest táplálhassa; hogy megadja az alapot azok szellemi tőkájének gyarapítására; hogy a külső, melyben szemünk elé lép, megnyerő, megható, felemelő legyen; egyszóval: hogy meglegyen

benne mindaz, mitől a kor kívánalmának versenyzése függ: ahoz valóban ama három dolog kívántatik. A pénz — furcsa, de mégis úgy van — vonza kebelére a legjobb szellemi erőket; a pénz szerzi meg számára a külső berendezkedést; a pénz, a vagyon, az anyagi jólét biztosítja számára a békét, mely nélkül a tudomány nem fejlődik, nem halad.

Inter arma, silent musae! Ergo: si vis pacem para bellum!

Ha debreczeni főiskolánkat meg akarjuk tartani azon a pólczon, melyre azt százados szép multja, a multban végzett áldásos munkája emelte; ha akarjuk, hogy versenyre fusson a milliókkal rendelkező állam által fenntartott, minden szükségességekkel felszerelt állami s úgynevezett kir. katolikus iskolákkal: úgy lehetetlen elzárkóznunk a gondoskodás, a gondolkodás elől a felett: miként, hogyan lehetne e főiskola jövőjét úgy biztosítani, hogy az valóban világitó fáklyája, zászlóvivője legyen a protestáns tudományosságának, erős bástyája a szabad vizsgálódásnak?

Ki a közelebbi időben, egyházkerületi j.-könyveinkben közölt vagyon-kimutatásokat ismeri, azt fogja mondani jó! jó! a debreczeni főiskolát, abban a berendezkedést, magát a tanerőt se féltsük mi, megelégedél az, szép másfél millió forintra menő alapvagyonából, csak mi éljünk s élhessünk meg valahogy!!! De a ki ismeri a legközelebb történt dolgokat is, a ki tudja, hogy a juniusban tartott egyházkerületi közgyűlés, a főiskola kebelében működő tanároknak fizetését, csak megközelítőleg is, alig tudta ama másfél milliónak mutatkozó alapvagyon mellett úgy rendezni, mint az állami iskolákban van s a ki gondol a jövőre, esetleges kamatláb leszállításra, tehát jövedelemcsökkenésre: annak bizony gondolkodásra nyujt,

még pedig nem kevés gonddal járó tárgyat, e főiskola jövője.

Még nem jelent meg az e. ker. jegyzőkönyve, tehát csak a hírlapi közleményből tudjuk, hogy a főiskolai tanárok fizetése miként rendeztetett legközelebb. Hogy a viszonyokhoz képest javult a helyzet, az kétségtelen. Mert hiszen, ha a beterjesztett javaslat nem állapított volna meg kedvezőbb helyzetet, ha nem haladást, de visszaesést célzott volna: nem lehet kétségünk a felett, hogy az a testület, mely a javaslatot adá s melynek tagjai voltak a főiskola kebelében működő összes tanárok is, úgy akként állapította volna meg, mint megállapítá s a mint az, az egyh. ker. közgyűlés által elfogadva lett.

Annyi azonban kétségtelen, hogy a helyzet még sem javult úgy, a mint az kívánatos lett volna. Haladás, fejlődés ez is, de nem az, nem olyan, minőt e főiskola életében kívánunk s még olyan sincs, minőt a tanárkar munkálata, melyet a püspökhöz terjesztett, tervez és felölel.

E tervezet a korpótlékokat 100—100 frttal, a főiskola szolgálatában eltöltött évekről, a legujabb időig felölelte s kilátásba helyezte, az úgynevezett „fa“ deputátumon kívül s csak a természetben nyert lakást számítá fel egy korpótléknak. Az elfogadott s f. év július 1-én életbe léptetett határozat azonban a fát egy korpótléknak, a lakást ismét egynek veszi fel

s nem nyújtja a multa nézve is, hanem a régebb idő óta szolgáló tanárookra nézve visszamenőleg csak két korpótlékokat állapít meg.

Nem tehetett többet, mert a főiskola anyagi ereje nem engedé. Nem tehetett többet, mert esetleges kamatláb-csökkenés, tehát jövedelem-apadás állhat be s akkor a főiskolai pénztár nem fogná megbírni a vállalt terheket.

De lássuk csak, ki van-e merítve már e tekintetben minden erő? Nincs-e forrás, melyből a jövőre nézve alapot lehetne teremteni? Eszköz, mely által a főiskola anyagi helyzetén javítani lehet.

Ha a tanárkari munkálatot megtekintjük, úgy fogjuk találni, hogy abban kamatra elhelyezett s a közszükségletre stb. szolgáló tőke vagyon 406,460 frt, melyből 40,907 frt van 4½%-ra elhelyezve. Egyéb bevételei közt pedig ott találjuk a debreczeni egyház járulékát 3490.80 forinttal, három lakóház 42 hold ház utáni földdel; Debreczen városét 7964.02 frttal, hat drb kaszáló s 1229 × méter fával. Debreczen tehát a főiskola fentartásához évenként (a házakat 500 frttal, a földet holdanként 20 frttal, a kaszálót darabonként 20 frttal, a fát 3 frttal számítva) 18,830 frttal járul.

Hogy a debreczeni egyház, évi 5950 frt értékű javadalmáért a legnagyobb, a főiskola szellemi s beléletére nézve a legdöntőbb befolyást gyakorolta s gyakorolja: ezt, azt hiszem

✠ TÁRCZA. ✠

A házasság — Homérnál.

Homér költeményei kitűnő helyet foglalnak el a művelt emberiség történelmében, mert míg egyrésztől harmadfél ezer év óta sugároznak soha el nem múló dicsőséget s fényt a hellén nemzetre, melynek kebelén születtek, s mint a természet hív tükrei, örökös forrásai, sőt Aristoteles szerint egyenesen szabályozói maradnak a költői művészetnek: addig másfelől, — mert e költemények valóban megtörtént eseményeken, tényeken alapulnak — kétségtelen, hogy belőlük az akkori kor műveltségi állapotát, gondolkodásmódját s társadalmi intézményeit is meglehetősen ismernünk; sőt ép a hellén szellem legősibb működésének e hív tükrei szolgálták ösztönül újabb időben az ősi hellének történelmének kutatására, mely külföldön, különösen Németországban Homérnak egész nagy irodalmat teremtett.

Azért talán — épen napjainkban — nem lesz érdektelen, ha a Homér korabeli helléneknek is kétségkívül egyik legfontosabb társadalmi s erkölcsi intézményéről, a házasságról elmondjuk röviden, miképen gondolkozott Homér s vele együtt kora e tárgyban.

A házasság, mint — mondhatjuk — a legrégebbi népeknél s hitregékben általában, úgy Homérnál is, isteni eredetű intézmény, mit mutat nemcsak az, hogy a költő

szerint az istenség adja (γενίσει) a nősülendő ifjúnak a menyasszonyt (Od. 9, 26), a szüléknek a gyermeket (Od. 8, 12; Il. 4, 493); az istenség áldja meg az általa kegyelt férfúnak nemcsak születését, de házasságát is (Od. 8, 208); nemcsak az, hogy a gyermekek számát a családban az istenség határozza meg (ὄδε γὰρ ἡμετέριον γενεῖν μόνωσσι Κρονίων Od. π, 117), a család jó hírét az istenség őrzi meg (ὄν μὲν τοι γενεῖν γέ θεοὶ νόνον μνον ὀπίθῃσθ θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τῶτον ἐγένετο Πηλεόπειρα Od. 9, 222); nemcsak az, hogy általában az egész ház jóléte az istenektől jó annyira, hogy a mi értékes van a házban, az mind az istenek ajándéka (τοὶ ἄρ' ἐν Ἀλκινόοιο θεῶν ἔσαν ἀγλαὰ δῶρα Od. 7, 132, 340); hanem az is, hogy magok az istenek is házasságra lépnek egymással, nemcsak, hanem emberekkel is, a mely felfogás bizonyára a házasság istenítését is czélozza.

A házasság tehát lényegileg magasabb, isteni eredeténél fogva megszentelt, erkölcsi életviszony volt, a nélkül, hogy az szorosán egyházi jellegű lett volna, vagyis, hogy a házassági frigynek külsőképeni egyházi megáldása vagy megszentelése szokásban lett volna. Mert a házasság ily jellege csak később nyomul előtérbe, midőn ugyanis a felek nemcsak tanácsot kértek kötendő házasságukat illetőleg a házi istenektől, (Penates), hanem a célba vett lépést mintegy megszenteltették a papok imádságai által is. E szokásnak azonban, mely a házasságkötésre magában sem elegendő, sem feltétlenül szükséges nem volt, Homérnál még semmi nyomára nem találunk. De nem volt az másrésztől a mai törvé-

nem szükség nagy készüléssel indokolni. Hiszen ez iskola kormányzása sok tekintetben az ő népe által választott lelképásztorok lelki képességeitől; szellemi ereje pedig szintén — bár felerészben a választók az egyházkerület megbízottai — a debreczeni egyháztól függ, nem lehetvén nehéz soha a nyolcz debreczeni választónak — a tanárválasztásnál — a többséget meggesinálni.

Ily roppant, mondhatnám: döntő, elhatározó befolyás mellett az az 5950 frtra tehető évi járulék igen csekély összeg. A vidéki gymnasiumokat fentartó egyházak kétségkívül nagyobb áldozatokat hoznak e téren. H.-M.-Vásárhely egyházának tisztán gymnasiuma 6950 frtba, Mezőturnak 3950 frtba, Hajdu-Böszörménynek 4774 frtba került 1888—9-ben a városi adományokon kívül! Mindenik tisztán maga állítá elő az épületeket is, a berendezést is; nem úgy, mint Debreczen, hol ez is közérő összehatásnak eredménye. Mindeniknek csak gymnasiuma van, nincs kétféle akadémiaja, tanítóképezdéje stb., sőt esetleg középiskolája is csak 6 osztályu s mégis, a hozott áldozat alig áll alatta a debreczeni nagynevű, oly sokszor emlegetett áldozatkész egyház járulékának.

Készséggel elismerem én, hogy a debreczeni egyháznak sok elévülhetetlen érdemei vannak a főiskola körül. Elismerem, hogy volt idő, midőn tisztán maga tartá fenn, a várossal,

ez iskolát. Hogy védte, ápolta, hogy sokszor saját fennállhatása kockáztatásával is, megtette ez iskola érdekében mit tenni kellett. De hiába! a mult elmúlt! Emléke édesdeden ringat el bennünket, a nagynevű ősök, a dicső önvédelem, ma is csodálatra ragadnak, de nem engedik meg, hogy a kor kivánalmái előtt behunyjuk szemünket s a debreczeni egyházat engedjük multján merengve, azon ábrándban ringatózni, hogy ő 3605 frt járulékával, az általa élvezett jogoknak megfelelő s a főiskola érdekeit igazán szívében viselő áldozatot hoz.

Hát még Debreczen városa! A milliókkal rendelkező nagy város! Az a város, melynek több mint 8 négyszög mértföld területű saját vagyona van; az a város, mely ma évenként 56, mond: ötvenhatezer forint évi jövedelmet húz oly vagyon után, melyet még 100 év előtt a debreczeni egyház birt s kezelt volt; az a város, mely hiréért százezreket költ kaszárnyákra, évi 7964 frttal, 1229 köbméter fával s 6 darab kaszálóval segíjezi a főiskolát.

A „Debr. Prot. Lap“ csak a mult évben mutatta ki, hogy a debreczeni főiskola növendékei legáczió, ösztöndíj s egyéb jótétemények czímén több mint 50 ezer forintot élveznek. E pénzből, azt hiszem, egy krajczár sem kerül szoboszlói vagy böszörményi kereskedők, szabók és suszterek kezébe. A háromszáz tápintézeti tag közül, csak felét véve 70 frtot, harmadát

nyes polgári házasság sem, mely tehát az illető felsőbb törvényes világi hatóság által végzett megerősítésében állott volna a megelőző eljegyzés vagy házassági szerződésnek. Homér idejében még nem hordja a házasság magán a törvényes polgári intézmény jellegét; ez későbbi idők szüleménye.

Külső, feltétlenül szükséges formája után azonban — mely szerint tudniillik a vőlegény bizonyos értékű ajándékért vette meg a szüléktől a leányt — csakugyan úgy jelenik meg a házasságkötés, mint *tisztán polgári aktus* (Od. σ, 367; Il. λ, 244 v. ö. Il. π, 178—190; ζ, 471; Od. λ, 117; τ, 53). Az ajándékok (ἐξόνα), melyeket a kérők a leány szüleinek, hozzátartozóinak küldtek, igen értékesek voltak (Il. λ, 245, k. Od. ζ, 91; π, 391; Od. σ, 278) s többnyire barmokból állottak, innét a leányok „παρθέναι ἀλωπίβοισι“ (= barmokat jövedelmezőknek) neveztettek. Magának a leánynak a számára is kellett ajándékokat (δωρά) küldeni s e δώρα-ra, vagyis a leány számára, a leányért adott ajándékokra tekintettel használtatik a *πολυδωροσ* (Andramachéről Il. ζ, 394-ben, Penelopéről pedig Od. ω, 294-ben) kifejezés s jelent (az ἐξόνα-n kívül) sok ajándékon szerzett, azaz drága, értékes, sokrabecsült feleséget, ellentétben a *δωρικτητή*-vel s olyforma jelentésben, mint a *μνηστή* (Il. λ, 242 kk) és *πολυμνήστη* (Od. π, 391 v. ö. σ, 17 k). A ki legtöbb ἐξόνα-t vagy δώρα-t adott, azé lett a leány. Kivételesen néha az ἐξόνα elengedettett, a mikor aztán a menyasszony *ἀνλεδνοσ* (= nem vett); de ilyenkor egy vagy másképen ki kellett a leányt érdemelni a kérőnek (Il. ν, 367; Od.

ζ, 214), ha ugyan nem valami különös oka volt (Il. ζ, 191; ι, 146; Od. η, 314 v. ö. λ, 289; ξ, 21 k.). Leány hozományáról csak kivételesen, bár nem egyszer van szó (Il. ι, 147, 289). A hozomány leginkább érczből vagy épen aranyból áll (ζ, 193; Od. η, 314). Az ἐξόνα-val szerzett feleség azonban jól megkülönböztetendő az *ωνητή*-től, (mert ez Od. ζ, 202 szerint = vett *παλλάκις*, mely utóbbi megint a *μνηστή* (= *πολυδωροσ*) *ἐλοχρσ*-szal áll ellentétben.)

Altalában az a körülmény, hogy tulajdonképen a feleséget is ajándékért vették, még sem árucikké, sem a férj akarat nélküli rabnőjévé nem tette a nőt. A család körén belül — a neme természetében gyökerező korlátozással — teljesen egyenlő a nő a férfival. A nő iránti gyöngédséget, szívélyes szeretetet és becsülést, mint kötelességet tartozik tekinteni minden nemes s értelmes férj. Il. 341-ben Achilles azon mondásával, hogy ő Briseist, habár az csak hadi dárda-szerzte rabnő, mintha felesége lett volna, szívéből szerette: a házassági viszonyt messze felül emeli az érzékiségen, mert a feleségben nemcsak az asszonyt látja. Odysseus (Od. ζ, 180 kk.) szerint a boldog házaseslet fő feltétele a jó egyetértés, melyről pedig szó sem lehetne, ha a családban férj és feleség egyenlők nem volnának, mert egy alárendeltségi viszony kizárja az egyetértés gondolatát.

Bécs.

Rovács Emil.

(Vége kőv.)

40 frtot fizetőnek, — ez többet tesz ki 13 ezer frtnál. A középiskolába járó 5—600 ifju közül csak 40-et veszek fel 300 frtjával, 100-at veszek fel 200 frtjával s 100-at 100 frtjával, kérem, már ez 40 ezer forint. Az akadémiai tanulók közt is van 50 olyan, ki apjának, anyjának évenként 3—500 frt közt okozza a gondot, a mi szintén tekintélyes összeg. Ugy, hogy én azt hiszem, nem tévedek, ha 100 ezer forintra teszem azt az összeget, melyet a főiskola ifjusága Debreczenbe visz, Debreczenben költ el; Debreczen lakosságának anyagi javára, kereskedelmének, iparának emelésére elfogyaszt. Pedig majdnem ennyire tehető az az összeg is, mely épen a főiskola ott léte folytán szintén Debreczenben marad. Nem a gyermekeikkel bemenő s ott okvetetlenül költséző szülék kiadásait nézem én itt, hanem azon szülék kiszámíthatlan előnyét, kik Debreczenben lakván, gyermekeiket nagyobb áldozat nélkül iskoláztathatják, szemeik előtt neveltethetik.

A főiskola növendékeinek fele debreczeni illetőségű. — 250—300 gimnázista s 50—100 akadémikus ifju talál ott tért a tanulásra, ki mind Debreczenben született, ki legfelebb ruházata, könyveire s csekély tandijára költve, de e mellett, ha jól tanul — az ösztöndíjakban is részesülve, végezheti iskoláját.

Mind e mellett Debreczennek, a hozott áldozattal szemben, 54—62 frtjába kerül minden egyes ifju taníttatása, míg H.-Böszörményben 140 frtra, H.-M.-Vásárhelyen mintegy 70 frtra, Mező-Turon 65 frtra tehető egy-egy ifju neveltetési költsége, azon összegeket véve fel, melyet ott az egyház és város e célra fordít. Ezen egyházak pedig a debreczeni főiskolára is hoznak némi áldozatot, ha nem olyat is, mint Debreczen maga, de mindenesetre adnak rá.

Zsigmond Sándor.

TANÜGY.

A debreczeni ev. ref. egyház leánynevelő intézetében szervezett benlakás (internatus) ismertetése.

Benlakás. Internatus.

A debreczeni ev. ref. felsőbb leányiskolával kapcsolatosan a leánynevelő intézet épületében egyelőre huszonöt növendék számára benlakás — internatus — szerveztetett.

Az internatus Kalocsa Róza igazgatónő vezetése alatt áll; ugy a háztartásban, mint a növendékek gondozásában, nevelésében és oktatásában segédkezik mellette két, az internatusban lakó tanárnő.

Az internatus, az igazgatónő lakásán kívül, a következő helyiségeket foglalja magában:

a) két nagy hálószoba mindenik mosdó kamarával s mellékhelyiséggel; b) két tanári szoba, mindenik hálószoba mellett egy-egy, ezekből a szobákból egy ajtó a háló-terembe nyílik; c) két nappali vagy dolgozó szoba, hol a növendékek nappal tartózkodnak, végzik napi teendőiket; d) ebédlő, melyben étkeznek; e) betegszoba öszeköttetésben egy fürdő és betegápoló szobával, az előbbi helyiségektől s a tantermektől elkülönített épületben; f) konyha az ebédlő mellett; g) cselédlak; h) élés kamara; i) fágas pinczehelyiségek s az öszes épületek padlása; k) egy nagy házi kert.

Az internatusba oly növendékek vétetnek fel, kik egyszersmind ezen leánynevelőintézet elemi vagy felsőbb leányiskolájában végzik tanulmányaikat; ezek közül is az egyház presbyteri közgyűlésének határozata szerint első helyen a tiszántúli ev. ref. egyházkerületben lakó ev. ref. vallásúak; ha ilyenek nem jelentkeznének elegendő számmal, bármelyik ev. ref. egyházkerületben lakó ev. ref. vallásúak, s ha még ezután is maradna fenn üres hely, az más felekezetűekkel is betölthető.

Az internatus házirendje az Igazgatótanács javaslata mellett a leánynevelő intézet fentartó ev. ref. egyház presbyteri közgyűlése által helybenhagyva és megerősítve később közöltetik az érdeklődő közönséggel. Egyelőre annyit jelentenek, hogy a német és francia nyelv, a zene gyakorlására kiváló gond fordítatik. A társalgási nyelv magyar, német és francia. A zenét Varga József úr az intézet ének- és zenetanára tanítja, csak szükség esetén bejáró óraadó, de az ének és zenetanár felügyelete mellett s utasításai szerint.

Az ellátás következő: reggel kávé, 10 órakor kenyér vagy kifli; délben — remélve hogy, huszonöt lesz a bentlakók száma — leves, marhahús mártással, főzelék főzettel, tészta; oszónára kávé vagy gyümölcs kenyérral; vacsorára két tál étel, ezek egyike mindig pecsenye. — A betegek az intézet orvosa által előirt módon étkeznek.

Ezen ellátásért fizetendő 10 hónapra 200 frt négy egyenlő részben u. m. szeptember 1-én 50 frt, november 1-én 50 frt, február 1-én 50 frt, április 1-én 50 frt itt Debreczenben, az igazgató kezeihez, ki az átvett összegeket esetről-esetre nyugtatványozza. A 200 frt ellátásért fizetendő összegből, habár az iskolai év alatt a szünidőket otthon tölti is, vagy járványos betegség miatt a tanítás megszakíthatnák, semmi le nem vonható. Rendkívüli esetekben az Igazgatótanács méltányosan intézkedik. Ezen 200 frt ellátási összegben felül fizeti a növendék a mosatásért a mosónő által felszámított összeget, melyről külön számla küldetik, a zenetanítás, táncztanítás, műfestés egyezség útján megállapítandó díját; a személyes szükségleteire történt kiadásokat, a miről maga vezet naplót a bentlakó növendék s végre az orvosi díjat.

A tandíjat az internatusbeli növendékek is a beírás alkalmával és február első napjaiban kötelesek fizetni.

Sajnálattal tudatjuk a t. cz. szülékekkel, hogy az egyház ez idő szerint semmi alappal nem rendelkezik arra nézve, hogy az internatusba kedvezményes díjjal vehetne fel egyetlen növendéket is.

Felvételre jelentkezhetni Dóczy Gedeon igazgatónál, a leánynevelő intézet irodájában augusztus hó 20-ig. A felvétel a jelentkezési sorrendben történik. Az igazgató posta fordultával válaszol.

Az internatusba belépő növendék a következő ágy-, ruhanemű és egyéb szükségletekkel látandó el:

Ágynemű: paplan 1, paplan-lepedő, felgombolható 2, párna 2, párnahaj 4, ágylepedő 3, matrác vagy vastag, de lágy pokrócz 1, szalmazsák 1, ágytakaró 1.

Fehérnemű: ing, 6 nappali, 2 éjjeli használatra; nadrág 4 nyári, 2 téli; felső szoknya 4 nyári, 2 téli; színes szoknya 1 nyári, 1 téli; fekete vagy sötétkék harisnya 8—12 pár; zsebkendő 12; háló kabát 6; fehér mosható félkendő 2; kötény, fekete szövet 2; mosható 2; abrosz 1 nagy vagy 2 kisebb; asztalkendő 6; törülőkendő 6; törülköző 6; vastag vászonlepedő 1.

Felsőruha, kabát, kendők, esernyő, napernyő, kalap, lábbeli a ruhák tetszése szerint. Mi csak annyit kérünk, hogy a ruházat egyszerű s tartós legyen.

Gazdasági tekintetből szükséges, hogy a fehérneműekhez ócska vászondarabok, a felsőruhákhoz kelme mellékeltessek, hogy kijavíthatassanak, a felsőruhába másik ujjak is varathassanak.

A fehérneműek a leánykák kezdetűivel jegyzendők meg és pedig minden darab, hogy meg ne cseréltesse.

Egyéb szükségletek: öltözködési készlet (tükör, fésűk, fog-, köröm-, ruhakefe), varró eszközök (olló, gyűszű, varró, gombostű, czérna, selyem, galand, varrópárna, himző ráma, gombok, kapsok) a szülők tetszése szerint.

Ezen felszerelési tárgyak jegyzéke, melyben minden darab fel lesz véve, két példányban irandó le az internatus számára.

Minden egyéb felszerelési tárgyat (ruhatárt, nyoszolyát, széket, dolgozóasztalt, mosdóedényt stb.) és evőeszközt az internatus ad.

Az internatus is, mint a leánynevelő intézetnek egyik alkotórésze, az Igazgatótanács felügyeletére van bízva.

Nyilvánossági joggal bíró elsőrendű felsőbb leányiskolánk, — az igazgatónő évtizedeken át szerzett szakismerete, gyakorlottsága, ismert neve, — a nagytiszteletű s tekintetes Igazgatótanács mindenre kiterjedő gondossága reménylenünk engedi, hogy — a helybeli piaci viszonyokhoz mérve jutányos díjért — környékünk ev. ref. közönsége bizodalommal és megnyugvással fogja leánygyermekét internatusunkba küldeni.

Debreczen, 1893. július hó 20.

Az igazgatóság.

Értesítés a debreczeni ev. ref. tanítóképezdébe felvételtől.

A debreczeni ev. ref. tanítóképezdében a jövő iskolai évre a beiratások szeptember 1—8, a javító- és pótvizsgák 1—5. napjain eszközöltetnek.

Rendszerint oly növendékek vétetnek fel, a kik gymnasiumban, reál- vagy polgári iskolában négy osztályt jó sikerrel elvégeztek; 15-dik életévüket bevégezték, épek és egészségesek.

Felvétel végett minden tanuló az igazgatóságnál jelentkezik, a hol keresztlevelét, iskolai bizonyítványát, valamint épségét és egészséges voltát igazoló orvosi bizonyítványát előmutatni tartozik. Az orvosi bizonyítvány felmutatása az intézet már volt tanítványaitól is feltétlenül megköveteltetik.

Azon szomorú tapasztalat folytán, hogy a tanítóképezdei tanulók a kollégium iránti tartozásaikat felgyülni hagyták, a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés a tanítóképezdei tanárkar véleményére az 1893. évi 228. sz. végzésében kimondta, „*hogy a tanév kezdetén tanulónak addig senki fel nem vehető, míg az előző évről minden betáblázott vagy betáblázható tartozását be nem fizeti; átmenetileg azonban a tanárkar részére felhatalmazás adatik, hogy 10 frtot meghaladó, egy évnél régebb tar-*

tozások befizetésére, indokolt esetben egy évi halasztást adhasson.“

A tanítóképezdei növendékek tandíjmentesen tanulnak, de az intézetbe először belépők 2 frt beiratási díjat fizetnek. A kollégiumi kórház javára azonban minden tanuló, minden iskolai év elején 50 kr.-t fizet.

Tápitézeti vagy benlakási jótétemény elnyeréseért a folyamodványok az igazgatónál adandók be.

Minden bentlakónak a következő ágyneműeket kell magával hozni: 2 lepedő, legalább 1 párna, a párnatokon kívül 2 párnahaj, tisztességes ágyterítő s 1 paplan vagy pokrócz.

A tápitézetre nézve megjegyzendő: a) A tápitézethez felvételt kérő folyamodványok szept. hó 5-dik napjáig nyújtandók be az igazgatóhoz.

b) A tápitézethez felvételnél a tanulási osztályzat előnyt ad. Ugyanis ingyenes és 20 frt pótdíjas helyekre csakis kitűnő és jeles osztályzatu (1. 2. fok.) növendékek vétethetnek fel.

A tápitézeti díjat a mosási illetékekkel együtt három ízben kell fizetni 1. tanév elején, a beiratáskor a pótdíjak (20 frt, 40 frt, 70 frt) 40%-át, 2. karácsonykor 30%-át, 3. husvétkor 30%-át.

Megjegyzendő, hogy a tanítóképezdei tanulók a tápitézeti díjaknak egy részét temetési keresményekkel is törleszthetik. Azonban az év végéig a tápitézeti díjakat okvetlenül befizetni kötelesek.

Bentlakásra a kollégiumban legfeljebb 62 tanuló helyezhető el; a bentlakásra való végleges felvétel is a tanárkar joga.

Debreczen, 1893. jul. 24.

Joó István,
igazgató.

Iskolai értesítők.

5. *A karczagi ev. ref. gymnasium* igazgatója Faragó János e négy osztályu intézet mult évi állapotáról 119 lapnyi terjedelmű vaskos értesítőt adott ki. Ebből 79 oldalt foglal el Pruzsinszky Pál okleveles r. tanárnak francia kútfők nyomán irt értékes és figyelmet keltő tanulmánya, melynek czime ez: „A francia egyház a forradalom alatt. II. r.“ Közölve van a gymnasium új épületének tervrajza is, mely impozáns homlokzatával igazolja a karczagi ev. ref. egyház nagy áldozatkészségét, melylyel magát, az igazgató szavai szerint, „az egész nemzet elismerésére méltóvá tette.“ Ez épület 1894. szept. 1-én fog rendeltetésének átadatni. A másik nevezetes mozzanat ez iskolánk életének mult évi történetében az, hogy a fenntartó testület a tanári fizetést a jövő tanévtől kezdve 1200 forintra emeli föl. Működött 10 tanerő és 2 más vallásu hitoktató. Tanulók létszáma összesen 124, kik közül ev. ref. vallásu 79, viszont karczagi illetőségű 77. Tanulásban tett előmenetelöket tekintve, jeles 22, jó 16, elégséges 48. Egy tárgyból elégtelen 9, a többiek két vagy több tárgyból elégtelenek, összesen 29-en. A fejlődésre képes gymnasiumtól, a jövőben, méltán várhat sokat a hazai protestáns társadalom.

6. *A székely-udvarhelyi ev. ref. kollégium* értesítője Gönczi Lajos igazgatótanár szerkesztésében jelent meg. Ugyanő 42 lapon élénk, érdekkeltő modorban rajzolja a kollégium életében 1876 óta felmerült főbb eseményeket, közben-közben statisztikai adatokkal világítva meg az egyes szertárak és a könyvtár állapotának leírását. A kollégiumi nagy könyvtár 10 szakosztályba van besosztva és áll 9855 munkából 15,156 darabban. Az ifjusági könyvtár állománya 589 munka 1253 darabban.

A természettani szertár eszközeinek értéke 2000 forint. A rajztanításhoz azonban kevés taneszközzel rendelkeznek. Szép eszme a filológiai muzeum terve, csak meg kell ám valósítani is! Elismerés a buzgó Szakács Mózes tanárnak, hogy a kollegiumi irattár rendezését, e fárasztó munkát teljesen bevégezte! Így kellene lenni mindenütt. Az intézet nagy mennyiségben oszt szét ösztöndíjakat és segélypénzeket, több mint kétezer forintot, ezenkívül még pályadíjakra is sokat fordíthat, úgy hogy a tanulók segélyezése 4000 forint értéket képvisel. Sokat csappant azonban a kollegiumi tőkéinek kamatjövödelme ott is, de e veszteséget pótolta a tőkegyarapodás. Összes vagyon mintegy 400,000 forint. Ez előterjesztés után kegyelettel emlékezik meg az igazgató néhai Nagy Lajos kollegiumi főgondnokról s hallerkeői gróf Haller Ferenczről. Működött az intézetben a segédtanárokkal együtt 14 tanerő. Tanulók létszáma a 8 osztályban év végén 151, kik közül református 129 és helybeli 40. Tanulásra nézve jeles 16, jó 28 és elégséges 78. Egy tárgyból 7, két vagy több tárgyból 22 kapott elégtelent. Az érettségi vizsgálatra jelentkezett 15 ifju közül jelesül érett 5, egyszerűen 8; 1 két hónapra, 1 pedig egy évre visszavetett. A gondosan szerkesztett tartalmas értesítőt az igazgatóság jövő évre szóló tájékoztatója zárja be.

7. *A kegyes tanítórendiek debreczeni algyimnasiunáról* Cserhalmy József igazgató közli az évi értesítőt, melyben 16 lapon Bauer Lénárd rendes tanár értekezik ily címmel: „A renaissance és kritikai szellem irodalmunkban“ (első közlemény). Az igazgató jelentéséből két mozzanatot kell jelezni; egyik az, hogy a róm. és gör. kath. vallásu ifjuság naponként — télen csak ünnepek és vasárnapokon — $\frac{1}{2}$ 8-kor, illetve 8 órakor, az igazgató és a felügyeletet teljesítő tanár kísérete mellett misét hallgatott s általában a vallásügyre kiváló gond fordított; a másik az, hogy fegyelmi tekintetben a legszigorúbb örködés gyakoroltatott. Működött az igazgatóval együtt 6 tanerő és 4 más vallásu hitoktató s 1 énektanító. Tanították rendkívüli tantárgyként a francia nyelvet 2, gyorsírást 1, szabadkézi rajzot 2, műéneket 1 órán. A tanári könyvtár jelenlegi állománya 734 mű 2274 darabban; az ifjusági könyvtár 455 drb könyvből áll. Ösztöndíj címen több mint ezer forintot osztott szét az igazgatóság a jó igyekezetű s érdemes tanulók között. Ev végén vizsgálatot tett összesen 131, kik közül róm. kath. 90 és ev. ref. vallásu 3 volt. Minden tárgyból jeles 8, jó 37 és elégséges 73. A többi 13 egy vagy több tárgyból kapott elégtelent. Az izléses kiállítású értesítő a jövő évre vonatkozó szokásos tudnivalókkal végződik.

8. *Az államilag segélyezett csurgói ev. ref. főgymnasiumról* dr. Vida Károly igazgató adott ki értesítőt. Ebből látjuk, hogy az intézet ezentul az állammal kötött szerződés értelmében, 8600 frt évi segélyben fog részesülni, a minek fejében azonban az állami tanterv alapján kell tanítani. Új intézkedés az is, hogy a fenntartó testület a tanuló ifjak részére kórházat létesített. Október 31-én a reformáció emlék-ünnepét, márczius 15-én pedig hazafias ünnepséget tartottak. Rendkívüli tantárgyul tanították a francia nyelvet, gyorsírást, szabadkézi rajzot és zenét. Élénk érdeklődést tanúsított az ifjuság a téli hangverseny s a tavaszi multság rendezése körül, de ezzel karöltve a taneredmény sikere érdekében is megtették a legtöbben kötelességüket. A 267 tanuló közül jeles 18, jó 58, elégséges 131 volt. Egy tárgyból 25, kettőből 19, több tárgyból 16 érdemelt elégtelen tanjegyet. Vallásra nézve ev. ref. 94, ág. ev. 9, róm. kath. 124, gör. kel. 1, a többi izraelita. A rendes, he-

lyettes és segédtanárok száma 17. Szépen gyarapodott az ifjusági segítő egyesület, a mi az új szabályzat és rendszer életbeléptetésének is tulajdonítható. Az érettségi vizsgálatra jelentkezett 14 ifju, kik közül jelesül érett 2, jól 5 és egyszerűen 7. Ösztöndíj és tandíj-elengedés címén 4000 frtot meghaladó tekintélyes összeg jótéteményben részesült a tanulósg. Évi tandíj 20 frt 60 kr., köztartási díj 10 óra 50 forint; mindkettő két részletben fizetendő. Kívánjuk, hogy az államsegélyben való részesülés, az intézet benső (intenzív) fejlődésének remélve várt élesztője legyen. ☉

Ujítás az iskolai térképek terén. A Lampel-féle könyvkiadóczég (Wodianer F. és fia) rendkívül érdekes kivitelű megyei térképeket kezd közzéboacsítani, melyek népiskoláink körében bizonynyal csakhamar a legszélesb körü elterjedésre fognak szert tenni. E térképek ugyanis — egybehangzóan a tanterv ama követelésével, hogy a népiskolában a szemléleti oktatásnak a lehető legtágasab tér biztosításék — nemcsak a közigazgatási beosztást, a városokat, folyókat, vasutakat, megyei utakat stb. tüntetik föl a legáttekinthetőbb módon; hanem a mit eddig még sehol meg nem kíséreltek, feltüntetik egyuttal, a térkép keretűl alkalmazott színezett rajzokban, az illető megye terményeit, lakossága viseletét, foglalkozását, a megye legfontosabb épületeit, vidékeit; sőt még ennél is tovább menvén; a megye területén lefolyt legfontosabb történelmi eseményeket is rajzban mutatják be. Így pl. az előttünk levő csongrádmegyei térkép kerete a következőket ábrázolja: a megye címerét, a szegedi rakodót, halász-szerszámokat, a csongrádi népviseletet egy parasztleányon és egy kanászon, a szegedi gőzmalmot és annak gyártmányait, a szegedi szappant, buzát, tengefit, dohányt, paprikát, egy ménest és végre bemutatja ügyes képben a pusztaszeri gyűlést. Hasonló módon van bekeretezve Krassó-Szörény megye térképe Herkulesfürdő rajzával, az oláh népviselettel stb. Hogy ilyenformán a földrajzi oktatás sokkal könnyebbé és sikeresebbé van tève, azt fölösleges bizonyitanunk. A kiadók, a kik eszmélyüket szabadalommal is védik, igen olcsón, 20 és 30 kr.-jával árulják a térképeket.

KÖZÉLETÜNK.

Nagyvárad levél.

(Vallás-oktatás. — Áldozatkésztség. — Baptismus. — A „Keresztyén“.)

T. Szerkesztő úr!

Birony egy éve lesz annak ide s tova, mikor én kedves szerkesztő úrnak megígértem, hogy becses lapjába olykor-olykor próbálok írni valamit. Azt is beismérem, hogy ebben a mi — dicsekvés nélkül szólva — ha nem is fényes, de tekintélyes s most a már biboros-püspöki székhelylyel dicsekvő katolikus egyházzal szemben még erősebb küzdelemre hivatott egyházunkban sok olyan dolog adta elő magát azóta, a mikről érdemes lett volna a maga idejében írni vagy legalább is megemlékezni; de hát az ilyen magamfajta kis emberek félve nyúlnak a tollhoz ilyen czélból, ha fölbuzdulásunk sarkal, hogy a „feltűnni vágyás“ kemény vadjane sujtssa árva fejünket.

Ne vegye hát többnek kedves szerkesztő úr e sorokat, mint ígértem szerény beváltásának; s ha érdemesnek találja, hadd foglaljon helyet becses lapjában ez egyházi életünkről sok örvendetest is tartalmazó tudósítás.

Szénégetőnek tőkén a szeme. Mint vallásánár, a hitoktatásról hadd szóljak először egyet-mást.

Sok-sok akadályt kell egyházunknak küzdeni ezen a legföltettebb tőren. Felekezeti iskolánk nem lévén, heti két órával beérni vagyunk kénytelenek az iskolaszék s más felekezeti tanintézetek hatásai kegyelméből, hogy a mieinket megtarthassuk a magunkénak. Az is milyen két óra! „A mikor jut” — ez a mottó a lezke-óránk beosztásánál. Csütörtökön az iskolákban egész nap szünet lévén: ezt a napot használnók föl; de a szülék közönye meg azt tartja: „nincs ma iskola, azért az egy óráért miért mászkáljon föl a gyermek.” A többi órát pedig kapjuk akkor, midőn a gyermekek figyelme már teljesen kifáradt: 11—12-ig többet, mint 10—11-ig; de előbb nem. Vegyük ehhez, hogy két (egy fi- és egy leány-) iskolában a gyermekek egy nagy perczenjtét a nagyváradi hegyek egykor vinczellér, ma földhöz ragadt szegénynyé lett napszamos népe adja; az pedig egy-két órajárásnyiról — ruhája sem lévén — egész télen felé se jó az iskolának; továbbá, hogy tanerők hiányában 2—3, sőt 4 tanintézetből kell összehoznunk a növendékeket, végül, hogy egynémely zárda iskolából, illetékes egyházi hatóságunk részéről minden törvényes út és mód megkísérlése daczára sem kapjuk ki a növendékeket még erre a két órára sem: bizony „ha az Ur nem volna velünk, elevenen nyeletnénk mi el.”

Ezek a sebek régiek, hogy mégis már gyógyulni kezdenek, bizonyoság rá az elmúlt iskolai év eredménye, mely — bár a fenti akadályokhoz hozzájárult ez évben iskoláinknak a pusztító difteritisz miatti többszöri bezáratása is — mégis „enged már — a jövőben — bízni és remélni.”

Nagyon érezzük mi, mily erő van a felekezeti iskolákban és tanításban. S ha 20 évvel ezelőtt föladta a *szegénységgel küzdő* nagyváradi ref. egyház, hogy vissza fogja állítani a *szegénységében is áldozatkész*: azok a fényes tettek, azok az e célra már is hozott adományok és sikert ígérő tett lépések, reményre jogosíthatnak kétségeink között.

Csudálatos egy forrás az a prot. áldozatkésztség. Hány oldalról zörgetnek ajtaján s mégis számokkal bizonyítják egyházunk évkönyvei, hogy évről-évre dúsabban hozza áldását: a mustármagból növekedő terebélyes fa előképe ez egyházunk életében. A perselybe gyült adományok — utána néztem — 1867 óta nem kicsinylendő arányban nőnek s nem csekély összeget adnak évről-évre, különösen az utóbbi hat évben. Egyéb egyházi célok is megtalálják arimathiai Józseföket épűgy, mint filléres özvegyeiket. A mi ma pl. hangosan beszélő bizonyosság: ott van a felsőbb leánynevelő-intézet internátusa, melynek létesítésétől már csak napok választanak el, s melyben oroszánrésze van egyházunknak; ott a már elkészült olaszii toronyóra, mely maradandó mutatója híveink áldozatkésztségének is.

Hogy még a gyermeki szívben is munkál már e lélek, hadd álljon itt róla annak az ez évben konfirmált leánykának: Ercey Rózsikának neve, ki megtakarított krajczáraiból 50 forintot tett le egyházi hivatalunknál a felsőbb leányiskola javára.

Cseppek ezek magokban véve; de egyházunk életmezejére nézve jótékonyak, üdítők, virágoztatók.

Hadd szóljak még valamit a *baptismus*-ról. Tapasztaltam még Székelyhídon és Diószegen káplánkodásom idejében, hogy azt a veszteséget, melyet e két egyház, főleg az utóbbi a baptista prédikátorok farkas munkája által szenvedett: kárpótolta a jobb résznek fölbuzdulása, vallás iránti érdeklődése. Hogy példára hivatkozzam, a

diószegi egyház temploma felényire sem volt látogatott addig, míg a baptismus ott föl nem lépett. Így van ez nálunk Nagyváradon is. Volt alkalmam látni az itteni baptista gyülekezetet. És egyházunk mostani viszonyai közt nincs okunk félteni tőle híveinket, kiknek józan elemei már ismerik ezt a, hogy úgy nevezzem: vallási fariseismo-szocializmust. Pár hó hiján két év óta a kísérem én is figyelemmel őket, de ha számok szaporodott: e szaporodást csak a Békésről beköltözött s a váradi hegyeken letelepedett napszamos osztályban kell keresnem. Ha a baptismus nálunk eddig elért, valóban csekély sikere érvágás egyházunk életerén: úgy ez csak egészségére vált.

Igaz, volt egy időben, még a télen egy aggasztóbb körülmény, mely a baptismus terjedésének kedvezni látszott: nevezetesen a Nagy-Becskeken szerkesztett, beteges, baptista ízű „*Keresztyén*“ című lap hozzánk is eljutása, mely lapot néhány baptismusra hajlandó ingadozó hívünk megrendelt. Jól tudom, hogy legkevésbé sem tettem jó szolgálatot e lapocska szerkesztőjének, midőn a lapja felől nálam kérdezősködő több egyháztagot, kik arra előfizetni akartak, lebeszéltem; ajánlván nekik a sokkal egészségesebb s evangyélomibb szellemű *Téli Ujság*-ot s a később megindult *Kis Tükör*-t, mely lapok számára két vallásánár kollégámmal együttesen sikerült közel 100 előfizetőt gyűjtenünk.

Még diák koromból emlékszem rá, hogy Szalay József úr, a „*Keresztyén*“ szerkesztője, a nagybecskereki egyház részére segélygyűjtés céljából tett körútjában a debreczeni nagytemplomban is prédikált. Még akkor a baptistákról alig hallottam; de a nevezett lelkész úrról már tudtam annyit, hogy külföldről jött haza, de nem úgy, mint elment, (a mint több mások is azóta), hanem, mint maga írja lapja ez évi május 1-én megjelent számában: „23 éves korában Isten lelke által ujjá szülve.” *Ujjá születve tehát* Spurgeon (15 éves korában) Edward Jonathán (4 és ½ éves korában!?) stb. . . . baptisták módjára. (Lásd u. a. számban „*Bibliai gyermekek*.”)

Nincs jogom (sem okom) kétkedni a lelkész úr ujjászületésében; de ha boldogíthatja is ez az ujjászületési állapota: higgye meg, több annak emlegetésében az *önhittség*, mint a keresztyéni alázat. És én a baptistára *erről* ismerek rá. Mert sehogy sem tudom elhinni, hogy az ujjászületést vagy megszenteltetést csak egy évhez lehetne kötni, még ha az *ujjászületés* szót időmennyiségileg etimologizáljuk is, a mi a *megszenteltetés* szóval már nem sikerülne.

Az ujjászületést megelőzi a *megettérés*, melynek fokozataiul vehetjük a *bűn beismerését, megbánását, a jóra való elhatározást s a jó cselekvésének megkezdését*. Ez — vallom én is — lehet egy pillanat műve is, de nem mindenkire, minden lélekre nézve. De bár Ján. III. 3. szerint szintén vallom, hogy *Valaki ujjonnan nem születik, nem látja Isten országát*, bár Jeremiás XXXII. 39. 40. alapján állítom, hogy az ujjászületés nem egyéb, mint *erőnyerés a bűn helyett szent élet kezdésére*: mégis ha olvasom Róm. VIII. 24. *a léleknek csak zsenégjét vettük*, 1. Kor. XIII. 9. *ismeretünk részszertint való*; Filip III. 12. *nem hogy immár elértem volna a célt, vagy hogy immár tökéletes voluék, hanem igyekezem, hogyha elértem-e?* 1. Kor. X. 12. *Ki magának láttatik állani, meglássa, hogy el ne essék*: azt kell mondanom, hogy mint a betegségben elgyengült ember a javulás első percztől kezdve előbb csak másra támaszkodva, majd egy bot segélyével próbál járni s lassanként nyeri vissza testi ép erejét s lesz egészségessé, nem másként

van a bűnből föllábadozó lélek is, a jóban csak lassan halad előre, majd fut a cél felé, követve a bibliai parancsot: *legyetek tökéletesek!* . . De ezt a célt, ezt a tökéletességet, *melylyel a baptisták újjászületésüket identifikálják*, itt e földön testtől születettnek a mint elérni nem adatik, úgy azzal farizeuskodni is bűn, önhittség, melyre ldvezítőnk nyolczszor kiáltott jajt, s mely minden érdemet elvitathat más gyarló keresztyénektől, csak egyhez nincs joga, a krisztusi szelidséghez, a keresztyéni alázathoz. Ki úgy hal meg, hogy utolsó óráján elmondhatja, hogy mindennap meghalt egy-egy bűnére, lelki fogyatkozására nézve; ki egy hosszú, jótettekben gazdag életét is kevésnek érzi újjászületésére nézve, nem hogy egy, életében fordulópontot képező esztendőre alapítaná keresztyénségét, jövő életben nyerendő üdvét, úgy hogy *azt az egy évet* aztán mint dicsekedése tárgyát emlegesse, mint a baptisták tesznek, embertársaik lenezésére: *azt* nevezem én *újja-születettnek*. Mert az élet próbaköve nem *egy év*, hanem a *halál*.

Lehetek én — a lelkész úr szemében, így gondolkozván — rossz írásmagyarázó; de én jól vagy rosszul teszem, az írásban is a szív hangját keresem, mert szívem azt legjobban megérti. A baptistának, bárhánnyal beszéltem, még nem láttam szívét, őszinteségét, csak üres okoskodását, alatomosságát és önhittségét. Vagy ő szerintök ez *higyői okosság?* Sz. J. lelkész úr tán jobban tudja; de én Tamás vagyok benne. Ha tévelygek, fölvilágosíttatásom végett minden oly evangyéliomi magyarázatra hallgatok, mely *önhittségre* nem vezet.

De van még világosabb bizonyíték is a lelkész úr baptismusra hajlandóságára épen lapjának már említett számában. Ott van a *Sankey*-től közölt ének, melyet épen egy baptista gyülekezetben hallottam énekelni, még mielőtt a „Keresztyén“-ből olvastam volna.

A junius első számában, az utolsó lapon „*a békésbánati ref. egyh. megye*“ és „*a baptisták Franciaországban*“ című hírekben pedig csak a vak nem látja a szerkesztő úr szellemi vagy lelki rokonságát a békési baptistákkal. Az előbbi szóról-szóra ide írom:

„*A békésbánati ref. egyházmegye szeghalmi gyűlésén rendkívüli érdektelen tárgyak voltak. Nagyobb érdekelttséget keltő tárgy csak az esperes azon jelentése volt, hogy az egész egyházmegyében, de főleg Békésen a baptisták rendkívüli missziói tevékenységet fejtenek ki és számuk szaporodik. Tevékenységök mutatójául szolgálhat némileg az, hogy ma már Békésen öt helyen tartanak isteni tiszteletet, míg a békési fényes egyház még mindig csak egy helyt.*“ — — A kinek füle vagy on a hallásra, hallja . . .

Megjegyzem még, hogy a békési egyik tiszteletes urat (Kecskeméthy) Sz. J. lelkész úrral egyetemben úgy emlegetik, mint baptista papokat.

Ugyan mire esküsznek a mi ev. ref. lelkészeink a papszentelés alkalmával?! — — —

A baptismus ellensúlyozására különben annál, hogy a „Keresztyén“-re híveink közt csak néhányan fizettek elő, azok is részben olyanok, kik erről az oldaláról nem ismerték, — egyházunk két buzgó, tevékeny lelkésze hathatósabb fegyvert talált: az íge fegyverét. A téli félévben teljes hét hónapon át, tehát egy félévnel is tovább — mi ezelőtt nem történt — bibliai magyarázatok tartattak hetenként kétszer; a lelkészek az ó, e sorok írója és kollegája pedig az új szövetségből magyarázván; és higgye meg a „Keresztyén“ szerkesztője, hogy nem eredménytelenül.

Ime kedves Szerkesztő úr, itt az én ígéretem beváltása. Bizony hosszabb lett, mint gondoltam. De azért nem érettem, hanem a bennefoglaltakért — kérem — vegye föl a közlendők közé.

Nagyvárad, 1893.

Tóth József,
ev. ref. vallásnár.

Felelet „Az idők jele“ cz. közleményre adott válaszra.

Olvastam e lap 24-ik s 25-ik számaiban Fekete József atányi lelkésznek „Az idők jele“ czimű közleményére adott válaszáat, melyet észrevétel nélkül hagynom azért is nem lehet, mivel ő rámutatva az egyházközségében általa elért kedvező eredményre, azon ajánlatot teszi, hogy hasonlíttassék össze mindkettőnk egyházában az egyházi élet állása, mutassuk ki mindketten, hogy egyházainkban a legközelebb lefolyt 10 év alatt minő áldozatokban nyilvánult a hívek buzgósága, mennyi volt a törvénytelen szülöttek, vadházások, kitértek, nazarénusok száma? Kérjük fel e lap tisztelt szerkesztőségét, ennek elbírálására. A melyik egyház községre kedvezőlenebb az elbírálás eredménye, annak lelkésze fizessen a debreczeni főiskola felállítandó tanszékeinek alapjára 10 frtot.

Mielőtt e felhívásra felelnék, engedje meg e lap tisztelt olvasó közönsége, hogy néhány sorban feltüntessem, minő hatással volt reám F. J. úrnak ismeretes közleményemre adott válasza.

Egész válaszáának azon pontja volt leginkább kielégítő, melyben kijelenti, hogy a termény és iparszövetkezet központi igazgatóságához intézett levelét tudtán kívül s akarata ellenére többszörösítették, az nem volt a nyilvánosság elé szánva, ekként azzal visszaélés követtetett el. A mi határozottan mentségére szolgál.

Válasza egyebekben teljes beismerése lévén a levelében foglaltaknak, nem győzött meg arról, hogy egy oly vállalatnak élén, mely rövid árúk, galandok, selmeczi pipák, gombostűk elárúsításával foglalkozik, trafik tőzsde, húsmérés, épületfa- és gőzmalmi üzlet felállítására törekszik, miért kell épen lelkésznek s nem valamely arra inkább hivatott laikus embernek állania. Nem ingatta meg válasza azon véleményemet sem, hogy midőn amaz egylet szeszes italok kimérésére is ki akarta terjeszteni üzleti működését, annak vezetésétől a lelkésznek határozottan vissza kellett volna lépnie.

Azt hozza fel F. J. úr válaszában, hogy a rosszat is a jó építésére használta, s kivitte, hogy a fiókegyleti közgyűlés egyesüljön a közös erkölcsi érdekek tisztázására s megszilárdítására; kivitte hogy vasárnapokon csak a délutáni isteni tiszteletek után szabad vendégnek lenni a szövetkezet korcsmájában és hogy estvéneként a törvénytörő záróra betartassék. Mindezeket mint lelkész illetékes helyen sürgethette volna akkor is, ha a szeszmérést más, esetleg a község kezelte volna, nekie e végett nem volt szükséges a szeszmérő egylet élére állania.

Azt is említi F. J. úr, hogy az ő korcsmájok oly helyiség, honnan minden duhajkodás ki van zárva, oly helyiség, a minőre minden nagyobbacska község elemének, szüksége van. A korcsma egy szükséges rossz, a miveltebbek is felkeresik a szórakozás helyeit stb. Erre az a feleletem, hogy korcsmák lesznek, ha nem lelkészek állítják is fel azokat, talán sokszor hamarabb keletkeznek is azok, mint az iskolák; nekünk lelkészeknek nem feladatunk az efféle helyiségek felállításáról gondoskodni; nekünk csak a gondos kertész szerepe jut, hogy t. i. irtsuk az ily helyeken felburjánzó gyomokat.

A lelkészi állás és szesz-italokat kimérő egyesület elnöksége véleményem szerint összeférhetetlen.

Hogy pedig oly levél, mint F. J. úr levele volt, faluról falura hordoztassék, a fogyasztási szövetkezet leveleként, ezt a prot. papság tekintélyére határozottan károsnak tartom. Juthat az a velünk ellentétes irányzat híveihez is, kik fegyverül használják ellenünk. Erre vigyáznia saját szavai szerint kell F. J. úrnak épen ott ama kicsiny szigetén, amelyen órállói tisztet teljesít.

Nem tartom helyesnek azt sem, hogy egy lelkész nagy terjedelmű s az üzleti élet minden ágát felölelő vállalatot vezessen. Az efféle üzleti ügyek nagy körültekintést, sokféle összeköttetést, biztos számításat kívánnak és ha megakar felelni hivatásának, egy egész embert igénybe vesznek. Nekünk Krisztus szolgálójának egész kiképzetésünk nem oly irányban halad, hogy az üzleti téren helyünket megálhassuk. Sokszor egy üzleti kapacitás is nagyon csalódik számításaiban s azok könnyen balul ütnek ki, mert sehohsem annyira döntők a szerencse változásának esélyei, mint az üzleti téren. Itt is betejeshülhet tehát, a mit egyik nagynevű politikusunk mondott más tárgyra vonatkozólag, hogy „lelkésülés kezd, megbánás követi.“ Balsiker és anyagi károsodás esetén pedig csak azon lelkészi állás tekintélye csorbul, melynek vezetője be nem váltható ígérettel, anyagi áldozatok meghozatalára buzdította a híveket.

F. J. úr válaszában számításával kihozza hogy 10 év alatt százezer forintot takarít meg községe népének a főkegyelet által. Számításainak bírálatába nem akarok bocsátkozni, feltartom magamnak, hogy 10 év múlva, ha élek, uttánna nézek, minő virágzásra juttatta Átány községét a termény- és iparszövetkezet. Különbem sem az vár eldöntésre, hogy mily számításai képességgel bír F. J. úr s mily hasznót hajt a termény- és iparszövetkezet; hanem az hogy szabad-e egy lelkésznek oly egyesület élén állani, mely a szesz-mérésre is kiterjeszti üzleti működését? Összefér-e a lelkészi állás tekintélyével, ha annak viselője a maga és érdektársai nevében így nyilatkozik „türelmetlenül várjuk a korcsma engedélyezését, melynek jövedelme által minden bajainkon segítve leend.“

F. J. úr felhozta érvül azt is, hogy IV. Henrik francia király minden vasárnapra egy tyúkot óhajtott alattvalói fazekába; ő csak félkiló húst számít valószínűleg nem alattvalói hanem egyháza tagjainak fazekába.

Ne gondolja, hogy azok, kik a lelkészi gondoskodást a husmérés és szesz-üzlet terére kiterjeszteni nem akarják, nem óhajtanák ezt. Magyarosabban szólva, én nem bele óhajtom a tyúkot a hívek fazekában, hanem óhajtom, hogy az minden magyar földművelő s munkás ember fazekában vasárnaponként benne legyen. Különbem ez nem is oly ritkaság a magyar földművelőknél. Apró jószág, liba, kacsa, tyúk seregestől vannak földművelő népünk udvaraiban, melyek egyfelől pénzbevitel forrását képezik, másfelől ételmi szert adnak. Télen sertéshus, nyáron az apró jószágok husa s a sertések füstölt részei feleslegessé teszik gyakran, hogy népünket a szövetkezeti mézarszék fél kiló huson kétes 6 kr. nyereséggel boldogítsa. Az efféle szövetkezetek inkább a pénzért beszerzésre nagyobb mértékben utalt értelmiségnek, a hivatalnokikarnak vannak javára s nem a földművelőknek. Ezt F. J. úr számításaiban teljesen feledte.

Rátérve F. J. úrnak hozzám intézett felhívására, megjegyezni kívánom, hogy az 1886-dik évről készített egyetemes ref. egyházi névtár F. J. urat mint oszlári lelkészt említi; nem lehet tehát egyházaink erkölcsi

vallásos állapotának elbírálásánál 10 év adatait venni irányadóknak; az egybehasonlítás csak ottani lelkészsége idejére terjedhet ki. Kinyilatkoztatom továbbá, hogy ha szinte az átányi egyház lesz is előnyben a nyírbogáti felett a vallásos-erkölcsi állapot összehasonlításakor, ezt F. J. úrnak általam kifogásolt eljárása igazolásául nem tekinthetem. Lehet, hogy az átányiak sok üdvös dolgot létesítettek F. J. lelkészkedése ideje óta; de az semmi esetre sem fog előnyökre számíttatni, hogy lelkészek vezetése alatt korcsmát is emeltek. Az egybehasonlításnak reá nézve kedvező eredménye által nem lesz igazolva az, hogy korcsma engedélyezése után óhajtozni s szesz-mérő helyiség berendezéséről gondoskodni a lelkészi állással összeférhető.

Nem vagyok barátja azon felfogásnak sem, hogy a mi jó és üdvös valamely egyházban létesül, mindaz csak a lelkész érdeme. A nyírbogáti reform. egyházban itteni működésem ideje óta határozott haladás észlelhető, az egyház vagyona megkétszereződött, díszes új iskolai épület emeltetett, a régebbi rendhe hozatott. Ezekre örömmel s meglelégedéssel gondolhatok. De nem feledhetem, hogy ezek megvalósítására tevékenyen közreműködni hivatalos kötelességem volt és hogy ezeket a hívek áldozatkészségével s buzgó támogatásával létesíthetem Arany János szavait használva „nem köszönöm azt a magam erejének, köszönöm az Isten gazdag kegyelmének.“ (Ezzel bizonyára F. J. úr is úgy van. Szerk.)

Hogy valamely egyházban a hívek áldozatkészsége nagyobb műveket hoz létre, mint a másikban, ez még nem bizonyítja azt, hogy tehát annak lelkésze is több papi hivatottsággal is bír, mint a másiké. A hívek kedvezőbb anyagi helyzete is befolyással lehet erre. Hogy az átányi hívek jobb módúak, mint a nyírbogátiak, ezt akarja sejtetni maga F. J. úr is. Ezért írja bizonyosan, hogy azok őt izes, szép fehér kenyérral táplálják. Ilyesmivel én, mint nyírségi pap, nem dicsekedhetem. Engem a hívek barna, bár szintén ízletes rozskenyérral táplálnak. Minthogy a hívek nagy többsége ezt szívesen adja s a mindenek Atyja jó egészséget is adott hozzá, teljesen meg vagyok vele elégedve, jól érzem magam ezen egyszerű nép körében, annyival inkább, mivel Pál apostol szavai szerint „megtanultam, hogy a melyek vagyok, azokkal meg kell elégednem.“

Ezek után kinyilvánítom, hogy F. J. úr ajánlatát elfogadom, azon okból, hogy valaki azt ne gondolja, mintha a nyírbogáti híveknek vallásos buzgóság- s áldozatkészség szempontjából magokat más hasonló viszonyok közt élő ref. hívek mellett szegyenelniük kellene.

Előre kijelentem, hogy a debreczeni főiskolában a millenium alkalmából felállítandó új tanszékek alapjára azon esetben is megfizetem a 10 frtot, ha a nyírbogáti egyház lesz győztes ezen szellemi párbajban. A debreczeni főiskolának köszönhetően kiképzésem, ez iránt sokkal többre érzem magam kötelezve.

Felkérem azért Fekete József átányi lelkésztársamat, hogy átányi lelkészsége avatása idejét velem hivatalos levélben közölni s a válaszában említett adatokat az átányi egyházat illetőleg ottani lelkészkedése idejéről a lap szerkesztőségéhez folyó évi augusztus hó 15-dik napjára elküldeni szíveskedjék.

E lap tisztelt szerkesztőségét pedig a beküldendő adatok összehasonlítására s az eredménynek mindketünkkel közlésére kérem fel.

Nyír-Bogát, 1893. július 5.

Mózes András,
ref. lelkész.

IRODALOM.

Abriss einer Geschichte der evangelischen Kirche auf dem europäischen Festlande im neunzehnten Jahrhundert von Adolf Zahn Doctor der Theologie. 3-dik lényegesen javított kiadás. Stuttgart, 1893. 8. r. 291 l. (2. kiadás 1889.)

(Folytatás.)

A 3-ik és utolsó nagy szakasz a svájci és hollandi egyházaknak tárja fel e századbeli állapotát. A mai napi irálylyal élve a *német nyelvű Svájc* egyházi sorsa „érdekfeszítő” olvasmányul szolgálhat. Egy Merian képes 3 millió frankot áldozni templomépítésre Baselben, a missió intézet fénye messze hat, s még mindig jele, hogy van a vallásosságnak ereje itt is. Itt eszembe jut egy hallott gondolat: ha nálunk nem találkozik egy Merian, ki nem egy templom, hanem egy ref. egyetem alapítására ad oly áldozatot, lehetne — mondá a velem beszélő gondolkodó — találkozni oly „egy ezer” vagyis egyháztagnak, kiknek mindenike egy ezer forinttal járulna hazánk ezerévi fenállása emlékére a tervelt prot. egyetemhez. A marsaljai ezernek egyházi és tudományos másod tényképe lenne a magyarhoni „ezer” s nagyot lendülne a tervelt tudományos intézet! A német Svájc „általános helyzete” megrendítőleg tünteti fel a 19-dik századi nagy változást, átalakulást és pusztulást. A templomok helyett a korcsmák szaporodnak, ma minden 150 lakosra egy-egy vendéglő esik. A kisded Svájc évenként 33 millió liter pálinkát fogyaszt el. A vallás nélküli iskolák elszaporodnak, úgy hogy eleniskolákat kell állítani a vallásosság védelmére, külön evangéliumi szellemű tanító-egyleteket szervezni, sőt külön párhuzamos istentiszteleteket rendezni, nehogy a vallásos kisebbség elnyomassék. Oda jutottak, hogy a névleges ker. államban — mint a római birodalom pogány korszakában volt — saját erővel s áldozattal védeni kell a vallásosságot gyermekek és felnőttek részére egyaránt; oda jutottak, hogy címleg református gyülekezetekben a heidelbergi kate tanítása zsarnokságnak kiáltatik, az iskolák kezdenek jellemtelenség előmozdítóivá válni. Mind e felforgatások mellett is még nem halt ki számos egyeseknél a legbuzgóbb és legnemesb vallásos lelkelet. Még megkapóbb a theologiai fejlődés rajza. A rationalismus e század első felében bámulatatos előnyomulást tett, Röhr volt a legolvasottabb theologus; a helvét hitvallás olvasása bámulatba ejtette azt, ki ilyenről hallott; egy Schiller százszor többet ért, mint a biblia, az életnélküli zsinatok lelke a kellemes zsinati ebédek valának. Ma a bankettek és jubileumok és szobor-állítások korát éljük. Strausst a zürichiek tanáruul hívták 1839. Biebermann bevezeti a szabad theologiat (1844.), többé se hitvallás, se biblia nem szabályzó tekintélyek, Fries kimondta a lelke sz-értekezleten (1845.), hogy az apostoli hitvalláson már tul lehet tenni. Mint a militarizmus világában hadsereg ellen hadsereget kell állítani: a szabad theologusokból álló lelke sz-értekezletekkel szemben konservatív szellemű evangéliumi lelke sz-egyleteket kellett tömöríteni s ezeknek imával megnyitását „curiositas”-féle különzésnek gúnyolták. Vögelin az evangéliumot és a Tell mondát hozta összhangba. Megindultak a lapok, egyik a másik ellen csatározván, 1879-ben 34 egyházi lap küzdött két nyelven 1.667.109 protestáns lakos közt! A theologusok 3 táborra oszlottak: a) konservatívek, itt Riggenbach, Orelli, Stöbelin jeleskedtek; b) a közvetítők, Immer és Hagenbach nevekkel dicsekednek; c) reformerek, Sweitzer és Biedermann vezetése alatt,

csatlakozván hozzájuk Lang Henrik. A dogmatikai harcokban a keresztség szentsége szabad tetszésre bízott, 1885-ben Zürich kantonban 1404 gyermek maradt kereszteleetlenül. Lang sírjára emléket állítottak, pedig — mint szerző találólag megjegyezte — elég emlék neki a zürichi egyházban szemlélhető romhalmaz. A reformátusság szétszakadozása készíti az utat a romanizmusnak, Zwingli városában ma a katolikusok száma 22.000-re nőtt, 9 pap gondozván őket. A hívő résznek védekezésre van szüksége a szabad theologia és római katechismus ellen.

B. F.

(Vége köv.)

Dicsőfi József debreczeni lelkész *Evangéliumi elmélkedéseiből* megjelent a 11. és 12. iv, a husvét, áldozó csütörtök és pünköst ünnepek fejtegetésével. A 12. íven új szakasz kezdődik a „Jézus Krisztus nevei” cz. a. „Az ember Fia” az első név, melyet fejtegetni kezd. A nagyértékű munka ezen újabb ívei méltólag csatlakoznak az előzőkhöz.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Protestáns árvatartó alap Debreczenben.** Hosszasan húzódo ügy került megoldás alá a f. hó 27-én tartott városi közgyűlés előtt. A helybeli ev. ref. egyház felekezeti árvaház állíthatása céljából rég kéri a város kezelése alatt álló prot. árvatartó alap kiadását. A tanács azonban csak bizonyos városi hatósági befolyás érvényesítése mellett javasolja a kiadást, mely befolyás körülírására szabályzatot is készített. A közgyűlés a kérdés iránt való érdeklődését már azzal is kimutatta, hogy a tárgysorozatban a 12-ik helyre tett ügyet legelőbb vette elő. *Fráter Imre* a közgyűlés többségének nagy helyeslése mellett oda nyilatkozott, hogy az alap minden megszorító feltétel nélkül adassék át. Javasolja, hogy a tanács által tervezett rendszabály mellőztével történjék az átadás. Szavait hosszan tartó éljenzés és taps követte. A tanács javaslata mettett emelt néhány felszólalás után szavazásra került a kérdés. Az alap kiadását egyhangúlag kimondták, a tanács beleavatkozási s rendszabályozási javaslatát 69 szóval 32 ellenében mellőzték. Ugyanezen a gyűlésen a debreczeni országos tanítói árvaház ügyének kérdését a szeptemberi közgyűlésre halasztották.

— **Laveynek** tárczánkban megjelenő tanulmánya után elnézésből nyomattuk oda miutt számunkban a „Vége” szót. Jövő heti számunkban újra folytatni fogjuk a nagyérdékű munka közlését.

— **Pályázati határidő meghosszabbítás.** A lapunk utolsó két számában közölt karczagi leánytanítói állomásra vonatkozó pályázat határideje július hó 30-ról augusztus 6-ig meghosszabbították, — miről fölkérésre ezennel tudósítjuk az érdeklődőket.

— **A hazai orgona-ipar támogatása** céljából a vallás- és közoktatásügyi miniszter f. é. június 30-ikán 1235. sz. a. a következő, hazafias érzületre és gondolkozásra valló leiratot intézte az összes hazai egyházak főhatóságaihoz: „Az országos iparegyesületnek a kereskedelemügyi miniszter úrhoz intézett jelentése szerint a templomok részére több esetben külföldről szereztek be orgonát, daczára annak, hogy a szükséges összeget e célra az ország területén gyűjtötték s általában tapasz-

talható, hogy az ily ipartermékeknek külföldről való beszerzése napról-napra növekszik. Ismeretes tény, hogy hazánkban versenyképes orgona-ipar van s az ezzel foglalkozó iparosok munkájának fejlődése csak az esetben érhető el, ha a hazai szükségletek fedezése reájuk bízatik, a mi nehézségekbe annál kevésbé ütközhet, mert az e szakmában ismert elsőrendű iparosaink kézsítményei több alkalommal elismerésben részesültek. A fentebb előadottaknál fogva, s minthogy a fő- és székvárosban és a vidék több nevezetes pontján újabb templomok épülnek, melyeknek orgonákra szükségük lesz, azon tiszteletteljes kérésrel fordulok — a kereskedelemügyi miniszter úrnak f. évi május hó 14-ikén 34,357. sz. a. kel: átirata alapján — a főtiszt. főhatóságához, méltóztassék odahatni, hogy az említett, már ma is versenyképes, de még sokkal nagyobb fejlődésre hivatott hazai orgona-ipar támogatása céljából az e nemű szükségbeli cikkek hazánkban szereztesse be. Fogadja a főtiszt. főhatóság kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1893. évi június hó 30-ár. Gróf Csáky." Talán e hivatalos levél nem is nekünk, reformátusoknak szólott, hanem a róm. kath. egyház külföldieskedő hajlamai tették szükségessé annak kibocsátását?!

— Német nyelvet tanulni óhajtók figyeimébe. Eperjesen egy tanári család 2—3 jó házból való gymnasiumi tanulót a jövő iskolai évre teljes ellátásra elfogad. A család nyelve német s ezen nyelven való társalgásban a jelentkezők teljes gyakorlottságra tehetnek szert, sőt kívánatra elméleti oktatásban is részesülhetnek. A czím megtudható Csiky Lajos theologiai tanár úrnál.

Szerkesztői üzenetek.

M. F. Haza várjuk külföldről dr. Bacsoni szerkesztő-társunkat, mert ezen cikk nekik szól. Addig türelmet, elnézést kérünk. — „Az egységes iskola“ stb. *Erkölcstan-é, vagy erkölcsi nevelés? Nehány szó a nőnevelés érdekében* — cikkekre mielőbb sor kerül. — Z. Most nincsen.

TARTALOM-JEGYZÉK: A debreczeni főiskoláról. Zsigmond Sándor. — Tárca: A házasság — Homénál. Kovács Emil. — Tanügy: A debreczeni ev. ref. egyház leánynevelő intézetében szervezett bentlakás (internatus) ismertetése. — Értesítés a debreczeni ev. ref. tanítóképzésbe felvételről. — Iskolai értesítők. — Közéletünk: Nagyvárad levél. Tóth József, ev. ref. vallástanárr. — Felelet „Az idők jele“ cz. közleményre adott válasza. Mózes András, ref. lelkész. — Irodalom. — Külföldiek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Felelős szerkesztők és laptulajdonosok:

CSIKY LAJOS és Dr. BACZONI LAJOS.

Pályázat két tanári állomásra.

A hód-mező-vásárhelyi ev. reform. gymnasiumban két tanári állomásra pályázat hirdettetik.

1. Az első tanszék rendes tanári állomás latin- és magyar nyelvi szakra. A heti órák száma 20—21. A fizetés ezer forint, 200 frt lakbér és ez idő szerint 40 frt ötödéves pótlék, de a mely 200 frton felül nem emelkedhetik. A fizetés évnegyedi részletekben mindig előre adatik ki.

A megválasztott egy évi próbaidő után állandósíttatik; végleges megerősítése után jogos és kötelezett tagja a tiszántuli ev. reform. tanárok gyám- és nyugdíjintézetének, úgyszintén a helybeli ev. ref. egyház belső tisztviselői özvegy- és árva gyámintézetének.

Ha oklevéllel még nem bíró segédtanár választatnék: e minőségben fizetése 800 forint, szintén évnegyedi részletekben előre kiszolgáltatva. Ha oklevelét megszerezte: a rendes tanári fizetés élvezetébe léphet.

2. A másik pályázat a természetrajzi és földrajzi tanszakra hirdettetik. A heti órák száma 20—22.

Ez a helyettes tanári állomás csak az 1893—94-ik tanévre szól. Fizetése, ha okleveles tanár választatik, 900 frt; ha nem okleveles tanár 800 frt.

Az első tanszékre csupán protestáns vallásu egyének pályázhatnak. A második helyettes tanári állomásra a felekezeti álláspont nem kötöttek ki.

A pályázók folyamodványukat keresztlevéllel, hadkötelezettségi viszonyaikat igazoló irattal, továbbá végzett tanulmányaikat feltüntető okmányokkal, végül orvosi bizonyítvánnyal felszerelve a f. é. augusztus hó 10-ig bezárólag az ev. ref. egyház elnökségéhez juttassák el.

Hód-Mező-Vásárhelyen, 1893. július 27.

Az ev. ref. egyház elnöksége.

Pályázat.

A h.-szoboszlói ev. reform. IV-ik elemi fiú és leányiskola párhuzamos szakaszaihoz állítandó egy fiú és egy leánytanítóságra.

Fizetés: évi 400 (négy száz) forint, állandóság esetén 5 évenként 50 frtos — legfőlebb 150 frtig emelkedhető — korpótlékkal; mely havonkénti előlegesen fizetendő részletekben adatik ki.

Az állomás egyelőre ideiglenes, s így a választás most csak az 1893—4-ik iskolai évre szól, jól végzendő szolgálat után azonban az állandósított állomásra végleges megválasztás kilátásba helyeztetik.

Kötelesség: A tiszántuli ev. ref. egyházkerület A) tanterve szerinti tanítás a IV-ik vagy esetleg valamely másik elemi fi- vagy leányiskolai osztályban.

Kelt H.-Szoboszlón, 1893. július 23-án.

Soltész László,

lelkész.

Pályázat rajztanári állomásra.

A *szászvárosi* ev. ref. Kún-kollegium főgymnáziumában a *rajztanári* rendes tanszékre, melylyel a rajzon kívül a gymnasium alsóbb osztályaiban a számtan tanítása van egybekötve s melyet az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűlése választás útján fog betölteni, ezennel pályázat hirdettetik.

E tanszékkel a következő javadalmazás jár: készpénz fizetés 1000 (egyezer) frt, havi előleges részletekben, 200 (kétszáz) frt szálláspénz, vagy szállás természetben és 100 frt ötöd-éves pótlék három ízben.

A megválasztott tanár az erdélyrészi ev. ref. tanárok özvegy-árvái gyámintézetének kötelezett tagja s állását f. évi október 1-én elfoglalni tartozik.

Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

Pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényeket, melyben a vallás, életkor, tanári képesség, családi állapot és katonai szolgálati viszony okmányokkal kitüntető, f. évi aug. hó 20-ig az erdélyi ev. ref. egyházkerület Igazgató-Tanácsához Kolozsvárra nyujtsák be.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsától.

Kolozsvárt, 1893. július 20.

Elnök helyett:

Domokos Anial,

ig. tanácsos.

1—2

Parádi Kálmán,

tanügyi előadó.

Pályázat.

A *dévaványai* ev. ref. egyház 2 fitanitói s egy leánytanitói állomásra pályázatot hirdet.

Fizetése 1. a másod osztályzatú fitanitói állomásnak: 90 frt készpénz, 2560 liter buza, ugyanannyi árpa, melynek ez időszertint megváltási ára 240 forint, mintegy husz hold (1200 □ öles) szántó föld, mindegyik tanítványtól egy csirke, 60 frt lakbér. 2. a parallel fitanitói és 3. a 4-dik leányiskola tanitói állomásának: 500 frt készpénz, természetben való lakás, ha az egyház ilyet nem ad, lakbér czímen 60 frt.

Kötelessége az 1. és 2. szám alattinak: míg az egyháztanács másként nem intézkedik, az elemi fiiskola 3 alsó osztálya egyikének, ez időszertint az első osztálynak tanítása, a 3. szám alattinak, míg az egyháztanács másként nem intézkedik, az elemi leányiskola 3 alsó osztályának s az ismétlő iskolások tanítása.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu okleveles tanítók. A kérvényben felemlítendő, hogy a pályázat melyik vagy mindenik állomásra történik. Méhészettel foglalkozó a részvénytársaságnál dijjazott alkalmazást remélhet. Pályázati határidő: f. évi aug. 4. d. u. 6 óra.

Dévaványa, 1893. jul. 14.

Szügyi Dániel

ref. lelkész.

2—2

Pályázat.

A *h.-hadházi* ev. ref. egyház pályázatot hirdet két tanitói állomásra.

1. Egy káplán-tanítóságra, melynek javadalmazása: a) 150 frt, b) 50 köből rozs helyett 300 frt, c) mintegy 7 hold föld használata helyett 100 frt, d) két öl kemény tüzifala helyett 50 frt lakbér, esetleg lakás. Együtt — a két öl fán kívül — 600 frt.

Kötelessége a fiiskola II-dik osztályának vezetése, továbbá urvaosora-osztáskor a lelkész mellett való segédkezés, az-ugynevezett-canonikus órákon s egyébkor is lelkész akadályoztatása esetén az isteni tisztelet, általában a lelkészi funkciók végzése, melyért külön 100 frt tisztelet-díjban részesül.

Ez állomásra csak kápláni vizsgát tett s tanitói oklevéllel bíró, esetleg annak egy év alatt megszerzésére kötelezendő egyének pályázhatnak.

2. Egy ujonnan felállított tanitói állomásra, melynek javadalmazása: a) 400 frt törzsfizetés b) öt évenként két ízben 50—50 frt korpótlék. c) 50 frt lakbér.

Az ezen állomásra megválasztott tanító — ha működésével az egyház megelégedését kiérdemli — üresedés esetén a régebb tanitói állomásokhoz kötött, fentebb 1. alatt közölt fizetésre léptetetik elő.

Kötelessége a III-ik fiuosztály vezetése.

Fentartja egyháztanács a jogát, hogy mindkét megválasztandó tanitót esetleg más osztályokba áthelyezhesse.

Mindkét állomás ez év szept. hó 1-én foglalandó el. A végleges megerősítés egy évi sikeres működéstől feltételeztetik.

A keresztlevéllel, képesítési oklevéllel és eddigi működésről szölvő bizonyítványokkal felszerelt pályázatok augusztus 15-ig az ev. ref. lelkészi hivatalhoz küldendők be.

H.-Hadház, 1893. július 27.

Szabó Lajos,

lelkész.

1—2

Simon Károly,

egyh. jegyző